

บทที่ 1

ความเป็นมาของโครงการ

ทุกครั้งที่มีผู้กล่าวถึงการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ มักจะมีผู้เห็นด้วยอย่างสม่ำเสมอ เพราะเกือบทุกคนจะเข้าใจว่า สามารถสร้างเงินตราต่างประเทศได้มากกว่า ดีกว่า การค้าขายกันภายในประเทศ ยิ่งนักธุรกิจไทยสามารถไปค้าขายกับเขตการค้าของกลุ่ม อียู สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือ เขตการค้าใดในโลก ยิ่งนับเป็นความสามารถอย่างสูง แต่หากพิจารณามูลค่าการค้าของกลุ่มประเทศเหล่านี้ (ดังตารางที่ 1.1, 1.2, 1.3 และตารางที่ 1.4) จะพบการเติบโตได้อย่างน่าสนใจ รวมทั้งพบการเติบโตที่เกิดขึ้นระหว่างไทย กับ กลุ่มประเทศอินโดจีน

ตารางที่ 1.1 : มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของอียู 25 ประเทศ-โลก

	2549 (ม.ค.-ธ.ค.)	2550 (ม.ค.-ธ.ค.)	Δ%
ล้านเหรียญสหรัฐฯ			
มูลค่าการค้ารวม	2,059,725.10	2,347,544.08	13.97
การนำเข้า	1,111,755.15	1,242,857.97	11.79
การส่งออก	947,969.95	1,104,686.10	16.53
ดุลการค้า	-163,785.20	-138,171.87	-15.64

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก

ตารางที่ 1.2 : มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของอียู 25 ประเทศ-ไทย

	2549 (ม.ค.-ธ.ค.)	2550 (ม.ค.-ธ.ค.)	Δ%
ล้านเหรียญสหรัฐฯ			
มูลค่าการค้ารวม	17,322.51	21,114.69	21.89
การนำเข้า	11,618.21	14,490.47	24.72
การส่งออก	5,704.30	6,624.22	16.13
ดุลการค้า	-5,913.90	-7,866.25	33.01

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก

ตารางที่ 1.3 : มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของสหรัฐฯ-โลก

	2549	2550	Δ/%
	(ม.ค.-มิย.)		
	ล้านเหรียญสหรัฐฯ		
มูลค่าการค้ารวม	1,405,993.96	1,494,360.02	6.28
การนำเข้า	899,874.40	934,415.37	3.84
การส่งออก	506,119.56	559,944.64	10.63
ดุลการค้า	-393,754.83	-374,470.73	-4.90

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก

ตารางที่ 1.4 : มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของสหรัฐฯ-ไทย

	2549	2550	Δ/%
	(ม.ค.-มิย.)		
	ล้านเหรียญสหรัฐฯ		
มูลค่าการค้ารวม	14,087.64	14,715.15	4.45
การนำเข้า	10,520.47	10,954.03	4.12
การส่งออก	3,567.17	3,761.13	5.44
ดุลการค้า	-6,953.29	-7,192.90	3.45

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก

ตารางที่ 1.5 : การส่งออกสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ

ปี 2548 – 2550 (มกราคม - พฤศจิกายน)

รายการ	2548 (มูลค่า : ล้านบาท)		2549 (มูลค่า : ล้านบาท)		2549 (ม.ค.-ต.ค.) (มูลค่า : ล้านบาท)		2550 (ม.ค.-ต.ค.) (มูลค่า : ล้านบาท)	
	อันดับ	มูลค่า	อันดับ	มูลค่า	อันดับ	มูลค่า	อันดับ	มูลค่า
รวมทั้งสิ้น	-	4,438,691.03	-	4,937,372.24	-	4,092,401.08	-	4,308,969.01
อเมริกา	1	680,321.96	1	740,695.85	1	684,469.85	1	549,131.52
ญี่ปุ่น	2	602,899.87	2	623,930.99	2	573,853.08	2	515,131.52
จีน	3	367,405.14	3	445,978.11	3	404,966.69	3	412,224.61
สิงคโปร์	4	308,041.96	4	318,597.22	4	298,074.77	4	262,997.37
ฮ่องกง	5	247,035.69	5	272,839.28	5	249,062.09	5	243,117.61
มาเลเซีย	6	232,911.25	6	251,960.81	6	232,652.84	6	218,412.53
ออสเตรเลีย	8	127,100.25	7	165,246.64	7	150,708.35	7	162,518.30

ตารางที่ 1.5 (ต่อ)

รายการ	2548 (มูลค่า : ล้านบาท)		2549 (มูลค่า : ล้านบาท)		2549 (ม.ค.-ต.ค.) (มูลค่า : ล้านบาท)		2550 (ม.ค.-ต.ค.) (มูลค่า : ล้านบาท)	
	อันดับ	มูลค่า	อันดับ	มูลค่า	อันดับ	มูลค่า	อันดับ	มูลค่า
อินโดนีเซีย	7	158,935.84	10	126,196.91	10	116,269.09	8	134,375.65
เนเธอร์แลนด์	10	111,010.68	11	123,149.38	11	112,032.50	9	107,832.34
เวียดนาม	12	94,780.55	12	116,906.89	12	107,881.41	10	102,860.62

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร

การเติบโตการค้าระหว่างประเทศของไทยในห้าทศวรรษที่ผ่านมา มีการเติบโตจากเดิมร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ในปัจจุบัน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นมุมมองของการพัฒนาประเทศด้านอุปสงค์ (Demand Size) ในขณะที่แนวทางการค้าที่คำนึงทางด้านอุปทาน (Supply Size) เป็นส่วนสำคัญ หมายถึงการเข้าไปในเขตพื้นที่ลงทุนของประเทศ คู่ค้า เพื่อต่อยอดการค้าเน้นธุรกิจ กลับได้รับการส่งเสริมไม่เท่าที่ควร เพราะเหตุที่ข้อมูลการค้าต่างประเทศของไทยที่ผ่านมา จะพบได้กับประเทศที่ภาครัฐให้การส่งเสริมที่จำเป็นเร่งด่วน หรือนโยบายพรรคการเมือง นโยบายรัฐบาล เห็นว่าเป็นเหตุสำคัญและมักเป็นประเทศใหญ่ อาทิ จีน เป็นต้น

ตารางที่ 1.6 : มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของจีน-โลก

	2549	2550	Δ/%
	(ม.ค.-กย.) ล้านเหรียญสหรัฐฯ		
มูลค่าการค้ารวม	1,272,720.84	1,570,914.32	23.43
การนำเข้า	581,473.15	692,519.62	19.10
การส่งออก	691,247.69	878,394.70	27.07
ดุลการค้า	109,774.55	185,875.08	69.32

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร

ตารางที่ 1.7 : มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของจีน-ไทย

	2549	2550	Δ/%
	(ม.ค.-กย.)		
	ล้านเหรียญสหรัฐฯ		
มูลค่าการค้ารวม	20,026.44	24,984.14	24.76
การนำเข้า	12,932.46	16,280.62	25.89
การส่งออก	7,093.97	8,703.52	22.69
ดุลการค้า	-5,838.49	-7,577.11	29.78

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร

ปัจจุบันอินโดจีนเป็นสามประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกับเรามาก ทั้งลาว เขมร และ เวียดนามต่างมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างจากกันมากนัก และในอดีตประเทศเหล่านี้ก็เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของบ้านเรามาตลอด เราได้รับประโยชน์จากการค้าบริเวณชายแดนมากกว่า 30 ปีแล้ว และหากเราใช้ความใกล้ชิดนี้มาใช้จะทำให้เราสามารถเพิ่มโอกาสทางธุรกิจได้อีกมาก ตลาดในภูมิภาคของอินโดจีนนั้น มีจำนวนประชากรกว่า 100 ล้านคน เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายที่ใกล้บ้านเราที่สุด อินโดจีนก็ยังมี การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยเข้าร่วมในกลุ่มอาเซียนเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมากอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในภูมิภาคนี้ ทำให้สถานการณ์ของประเทศในเขตอินโดจีนดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งในด้านการเติบโตขยายเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วจนเกินกว่าที่เราคาดคิดการค้าในอินโดจีน มีการขยายตัวขึ้นมาก อันจะเห็นได้จากการขยายตัวของเศรษฐกิจของจีน และจากผลการหารือเปิดเขตการค้าเสรีระหว่างจีน และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือเอพีทีเอจีน-อาเซียน เมื่อเดือนก.ค. 2550 ที่สองฝ่ายเห็นชอบให้ยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าให้หมดไปภายในปี 2553 เพื่อให้การค้าสองฝ่ายเคลื่อนไหวได้เสรีอย่างแท้จริง พร้อมกันนั้นหากเส้นทางระหว่างเขตเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ที่เชื่อมเมืองท่าคานังในเวียดนามกับมะละแหม่งในพม่า เปิดใช้เพื่อเชื่อมฝั่งมหาสมุทรอินเดียกับแปซิฟิกเข้าด้วยกันแล้ว น่าจะเป็นโอกาสดีสำหรับประเทศไทย ซึ่งมีภูมิประเทศตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ศูนย์กลางของภูมิภาค ที่จะสวมบทบาทเป็นผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์เชื่อมพื้นที่ทั้ง เหนือ-ใต้ และตะวันออก อีกทั้งกลุ่มประเทศในอินโดจีน มีการเปิดประตูการค้ากับต่างชาติเข้ามาอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลทำให้ประเทศเหล่านี้มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แตกต่างจากสมัยก่อน

ลักษณะการค้าของไทยที่ผ่านมายู่ในลักษณะของการตั้งรับ คือ คำนึงถึงแต่เพียงว่าประเทศอินโดจีน มีความต้องการอะไร จึงจะจัดเลือกหาสินค้าเหล่านั้นไปตอบสนอง โดยที่ไม่ได้

มองว่าในอนาคตปริมาณการค้ากับประเทศอินโดจีนเหล่านี้ มีความเจริญเติบโตรวดเร็วเกินกว่าที่ผู้ประกอบการในประเทศไทย จะคาดถึง ในขณะที่ต่างชาติที่เข้าไปทำการค้ากับประเทศในอินโดจีนกลับมียุทธศาสตร์เชิงรุก ดังนั้นจึงมีประเทศต่าง ๆ เข้าไปเปิดประตูการค้าและทำสัญญาทวิภาคีกับประเทศอินโดจีน มากมายหลายประเทศไม่ว่าจะเป็น ออสเตรเลีย ที่เข้าไปลงทุนทำเหมืองทองคำ ถ่านหิน เหล็ก ฯลฯ ในลาว มาเลเซียเข้าไปทำเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่งในลาว และยังมีบริษัทร่วมทุนต่างชาติหลายแห่ง เช่น ญี่ปุ่น ที่เข้าไปเปิดธุรกิจโรงแรมคาสิโนในกัมพูชารวมทั้งการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ ส่วนคนไทยนั่นเองส่วนใหญ่ที่เข้าไปลงทุนในประเทศลาว ก็จะเป็นเรื่องของ การทำการเกษตรขนาดใหญ่ อาทิเช่น บริษัทน้ำตาลมิตรผล และโรงงานน้ำตาลขอนแก่นใน สหวั่นนะเขตและมี บริษัท ไทยแอร์กราวน์ เซอร์วิส จำกัด ที่เข้าไปลงทุนสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ สหวั่นเซโนและสร้างสนามบินสหวั่นนะเขต ผลจากการลงทุนที่เกิดขึ้น เท่ากับเร่งส่งเสริม ปริมาณความต้องการด้านการค้าที่เกี่ยวกับการลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นมาเป็นเงาตามตัว เพราะเมื่อมีการลงทุน ก็ย่อมมีการจัดหาวัตถุดิบ เครื่องมือ ทุนต่าง ๆ เข้าไปในประเทศอินโดจีนนั่นเอง

โดยลักษณะเส้นทางการค้าระหว่างไทยและ สปป. ลาว นั้น เป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับไทยมากที่สุดเป็นอันดับสอง รองจากพม่า และเป็นประเทศอินโดจีนที่มีพรมแดนติดกับไทยมากที่สุด อีกทั้งมีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับไทยมากที่สุดเพราะฉะนั้นเป็นช่องทางที่ง่ายที่สุด หากจะวิเคราะห์ หรือแสวงหาแนวความคิด หรือความเป็นไปได้ในการที่จะเพิ่มขีดระดับการค้าระหว่างไทยกับสปป.ลาว จะเห็นได้ว่า สถิติการขนถ่ายสินค้าจากชายแดนระหว่างไทยกับลาว ในช่องทางต่าง ๆ ดังตัวเลขตามชายแดน ดังนี้

ตารางที่ 1.8 : เปรียบเทียบการค้าชายแดนไทยกับการค้าระหว่างประเทศ ปี 2548-2549

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเทศ	2548		2549	
	ค้าระหว่างประเทศ	ชายแดน	ค้าระหว่างประเทศ	ชายแดน
ไทย - มาเลเซีย	558,255 (100%)	272,224 (49%)	572,543 (100%)	345,321 (60%)
ไทย - พม่า	100,298 (100%)	88,293 (88%)	117,482 (100%)	104,313 (89%)
ไทย - ลาว	40,092 (100%)	38,548 (96%)	57,583 (100%)	47,724 (83%)
ไทย - กัมพูชา	38,072 (100%)	31,128 (82%)	48,651 (100%)	36,027 (74%)
ไทย/ประเทศเพื่อนบ้าน	736,716 (100%)	430,192 (58%)	796,259 (100%)	533,385 (67%)

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชายแดน

ตารางที่ 1.9 : การขยายตัวของการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2548-2549

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเทศ	2548			2549			D(%) 49/48		
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า
มาเลเซีย	272,224	188,868	8,356	345,321	244,022	101,299	26.85	29.20	21.53
พม่า	88,293	22,725	65,568	104,313	23,161	82,304	19.45	1.92	25.52
ลาว	38,548	32,803	5,745	47,724	37,924	10,081	24.53	15.61	75.47
กัมพูชา	31,128	29,593	1,535	36,027	34,668	1,359	15.74	17.15	-11.47
รวม	430,193	273,989	156,204	533,385	339,775	195,043	24.32	24.01	24.86

หมายเหตุ : D(%) = อัตราการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชายแดน

แสดงให้เห็นว่าสถิติการค้าเพิ่มขึ้นอย่างน่าสนใจ ในแง่ของมูลค่าที่จะขึ้นไประดับหลายพันล้านบาทเพราะฉะนั้นลักษณะการค้าชายแดนที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคตจะดำเนินไปลักษณะใดนั้น รวมทั้งระบบโลจิสติกส์ กระบวนการรับประกันการค้ากับทางการลาว ระบบธนาคารของประเทศที่จะส่งเสริมต่อการค้าชายแดน รวมทั้งสิ่งสำคัญคือ นโยบายของภาครัฐของ สปป.ลาว ที่จะให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างไทย กับลาว ควรจะดำเนินไปได้ อย่างเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการทราบ เพราะโดยมากผู้ประกอบการยังขาดความรู้ ทักษะ และไม่สามารถที่จะสร้างองค์ความรู้เพียงพอ ที่จะขยายโอกาสทางธุรกิจตนเองเหล่านี้จากแหล่งใด

ดังนั้นการศึกษาวิจัย “แนวทางการเพิ่มปริมาณการค้าชายแดนไทยและ สปป.ลาว” จึงเป็นกรณีศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมาก ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น จากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในเขตภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และตอนล่าง ในกลุ่มผู้ผลิตและบริการ เพื่อประมวลข้อคิดเห็น และศักยภาพของตน รวมทั้งหาช่องทางการเข้าไปลงทุนยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะการเข้าเยี่ยมชมเพื่อนำมาเพื่อทำแผนปฏิบัติการ รับฟังปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส รับทราบขั้นตอนปฏิบัติในการค้าการลงทุนของสองประเทศ ย้อนนำมาซึ่งความเข้าใจเสริมสร้างสัมพันธภาพ และเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองประเทศ